

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСЛІДНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ

Актуальність обраної теми зумовлюється поширеністю військових злочинів в Україні на сучасному етапі, що обумовлено воєнними діями на Сході держави, збільшенням кількості військовослужбовців, загальним погіршенням стану законності у країні. В цих умовах потребує наукового дослідження питання визначення підслідності військових злочинів, оскільки від цього залежить ефективна протидія їх вчиненню.

Поняття військових злочинів і їх перелік закріплено у Кримінальному кодексі України (далі – КК України). Згідно із ч. 1 ст. 401 КК України, військовими злочинами визнаються передбачені цим розділом злочини проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів. Виокремлення цієї категорії злочинів зумовлено специфікою правовідносин, які виникають у військовій сфері, і потребою їх підвищеної кримінально-правової охорони. Криміналізація ряду діянь, що посягають на встановлений порядок несення або проходження військової служби, вчинених суб'єктами її несення або проходження – військовослужбовцями або військовозобов'язаними – покликана посилити військову дисципліну та підвищити боєготовність і боєздатність Збройних Сил України та інших військових формувань.

Особливістю вказаної категорії злочинів є те, що відповідальність за них несуть військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом. Інші особи, не зазначені у цьому переліку, несуть відповідальність за них лише у разі співучасті у військових злочинах, вчинених військовослужбовцями, що впливає із ч. 3 ст. 401 КК України.

Особливості військових злочинів, що, як зазначалося вище, впливають із специфіки військової сфери, зумовлюють встановлення особливих правил щодо підслідності цих злочинів. У науковій юридичній літературі поняття підслідності визначається як складова компетенції органів досудового розслідування, що полягає у праві і обов'язку розслідувати певну категорію кримінальних справ [1, с. 5]. Підслідність визначається ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Згідно із ч. 4 цієї статті, злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), крім злочинів, передбачених ст. 422 КК України, віднесені до підслідності Державного бюро розслідувань (далі – ДБР). Таким чином, саме ДБР визначається як основний орган досудового розслідування військових злочинів.

У ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» ДБР визначається як центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. Тобто предметна компетенція ДБР, на відміну, приміром, від Національного антикорупційного бюро України, яке Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» визначене як державний правоохоронний орган, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Тобто конкретне призначення ДБР залежить від його визначеної КПК України підслідності.

Разом з тим, науковцями Державне бюро розслідувань передусім розглядається як орган, функціональним спрямуванням якого є розслідування злочинів, які вчиняються вищими посадовими особами або правоохоронцями [2, с. 135]. Підстави для такого висновку дають інші положення ст. 216 КПК України щодо підслідності ДБР, згідно з якими воно здійснює досудове розслідування злочинів: вчинених Президентом України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, першим заступником та заступником міністра, членом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Головою Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Головою Фонду державного майна України, його першим заступником та заступником, членом Центральної виборчої комісії, народним депутатом України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Директором Національного антикорупційного бюро України, Генеральним прокурором, його першим заступником та заступником, Головою Національного банку України, його першим заступником та заступником, Секретарем Ради національної безпеки і оборони України, його першим заступником та заступником, Постійним Представником

Президента України в Автономній Республіці Крим, його першим заступником та заступником, радником або помічником Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, суддею, працівником правоохоронного органу, особою, посада якої належить до категорії "А", крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України та ін.

Вважаємо, що у цьому контексті віднесення до підслідності ДБР військових злочинів не є виправданим, адже це суперечить концептуальному призначенню цього органу, який має зосередити зусилля на розслідуванні найбільш резонансних злочинів, якому суб'єкти їх вчинення, з огляду на їхнє службове становище, можуть чинити протидію. Натомість більшість військових злочинів вчиняються рядовими військовослужбовцями, які не мають жодних особливостей правового статусу, крім проходження або несення військової служби.

Крім того, проблеми у досудовому розслідуванні військових злочинів ДБР може створити система цього органу, яка не співпадає із військово-політичним устроєм України. Так, систему Державного бюро розслідувань складають центральний апарат та 7 територіальних управлінь, розташованих у містах Львові, Хмельницькому, Миколаєві, Мелітополі, Полтаві, Краматорську та Києві. Натомість військово-політичний устрій України, затверджений Указом Президента України від 5 лютого 2016 р. № 39 [3], передбачає поділ сухопутної території України на чотири військово-сухопутні зони, межі яких встановлюються по зовнішній лінії адміністративних меж (у тому числі по лінії державного кордону) областей України, що входять до відповідної зони, та один окремих військово-сухопутний район. Військово-сухопутні зони є зонами відповідальності оперативних командувань «Північ», «Південь», «Захід» і «Схід». Крім того, система ДБР не враховує дислокації військових гарнізонів та військових частин, що на практиці буде ускладнювати проведення цим органом досудового розслідування на території відповідних об'єктів військової сфери.

Порівнюючи систему ДБР із системою військових прокуратур, які здійснюють досудове розслідування військових злочинів до початку його функціонування, необхідно звернути увагу на більшу розгалуженість мережі військових прокуратур (їх налічується 29) та її відповідність дислокації військових гарнізонів. Крім того, особовий склад військових прокуратур може слідувати за гарнізоном в разі його передислокації, чого не передбачено для ДБР. Тому для ефективного здійснення досудового розслідування військових злочинів необхідно забезпечити його більшу мобільність.

З огляду на викладене, покладення на ДБР досудового розслідування військових злочинів уявляється не виправданим. Більш перспективним органом для цього видається військова поліція, яку мають створити на основі Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Так, реформування Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у Військову поліцію з наданням права здійснювати досудове розслідування злочинів, вчинених військовослужбовцями Збройних Сил України проти встановленого порядку несення військової служби, та права ведення оперативно-розшукової діяльності, передбачено Стратегічним оборонним бюлетенем України [4]. Тож військова поліція, структура якої відповідатиме військовому устрою, що буде спеціалізованим органом забезпечення правопорядку у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, зможе більш ефективно здійснювати досудове розслідування військових злочинів, ніж ДБР, яке не має жодного відношення до військової сфери.

На підставі викладеного можна зробити висновок щодо необхідності прийняття Закону України «Про військову поліцію» та внесення змін до КПК України задля визначення її органом досудового розслідування військових злочинів.

Література

1. Кицан Ю. І. Підслідність кримінальних справ: теоретичні засади вдосконалення нормативно-правового регулювання / Ю. І. Кицан // Часопис національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 2 (6). – 11 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12kyinpr.pdf>.

2. Комашко В. В. Особливості організаційно-правових основ функціонування державного бюро розслідувань як однієї з новел Кримінального процесуального кодексу України // Вісник АМСУ. Серія: «Право», - 2014. – № 1 (12), – С. 132-138. С. 135.

3. Про затвердження військово-адміністративного поділу території України [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 5 лютого 2016 року № 39. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/39/2016>.

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року "Про Стратегічний оборонний бюлетень України" [Електронний ресурс]: Указ Президента України № 240/ 2016 06.06.2016. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/240/2016>

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ

**Роль та місце правоохоронних органів
у розбудові демократичної правової держави**

Матеріали

X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

30 березня 2018 року

Одеса
ОДУВС
2018

УДК 351.74
ББК 67.401.133
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Р68 **Роль** та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2018 р. — Одеса: ОДУВС, 2018. — 282 с.

УДК 351.74
ББК 67.401.133

Орловська Н. А. ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ.....	146
Політова А. С. НАРКОЗЛОЧИННІСТЬ ТА НЕПОВНОЛІТНІ: СТАРІ-НОВІ ПРОБЛЕМИ.....	148
Середницька І. А. НАРКОТИЧНА (ТОКСИЧНА) ЗАЛЕЖНІСТЬ У ДІТЕЙ, ЗОКРЕМА БЕЗПРИТУЛЬНИХ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	150
Стокіч В. А. РОЗПОВСЮДЖЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕСЕНДЖЕРУ TELEGRAM...	152
Ульянов О. І. КОНВЕНЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ.....	153
Щербина К. В., Свєтов В. С. ПРОБЛЕМА НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ.....	155

СЕКЦІЯ 5.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТА
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Бєжанова А. В. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЖИМУ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ В СУДОВОМУ РОЗГЛЯДІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ.....	157
Венедіктов А. А., Венедіктова Ю. Є., ПОНЯТТЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ.....	159
Грібов М. Л. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	161
Домніцак Р. В. ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ПРОТИДІЇ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИМ ЗЛОЧИНАМ ВІДНОСНО ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ.....	162
Дрозд В. Г. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ СТОСОВНО ОСІБ, ЗАЗНАЧЕНИХ У СТАТТІ 480 КПК УКРАЇНИ, ЯКИМ ПОВІДОМЛЕНО ПРО ПІДОЗРУ.....	165
Заєць О. М. СТВОРЕННЯ НАДНАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР У БОРОТБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ.....	165
Каніца А. А. ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПО КРИМІНАЛЬНИМ ПРОВАДЖЕННЯМ, ЗА ВІДСУТНОСТІ ПОВІДОМЛЕННЯ ОСОБИ ПРО ПІДОЗРУ, У ВИЗНАЧЕНІ ЗАКОНОМ СТРОКИ.....	167
Кашиперук С. Г. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ПЕРКЛАДАЧА ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ОСІБ, ПІДОЗРЮВАНИХ У ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНУ, ЯКІ НЕ ВОЛОДІЮТЬ ДЕРЖАВНОЮ МООВОЮ.....	169
Коваленко А. О. ТИМЧАСОВЕ ВИЛУЧЕННЯ МАЙНА ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ.....	171
Кричевська Х. О. ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ.....	172
Ланцедова Ю. О. НОВА РЕДАКЦІЯ СТАТТІ ПРО ДОКАЗИ, ЇХ ВЛАСТИВОСТІ ТА ДЖЕРЕЛА В АНТИКРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	174
Лапкін А. В. ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСЛІДНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ.....	176
Ларкін М. О. ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ЧЛЕНАМИ МОЛОДІЖНИХ НЕФОРМАЛЬНИХ ГРУП (ОБ'ЄДНАНЬ).....	178
Левін В. І. СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ У МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОБШУКУ.....	179
Логінова Н. М. СПІВВІДНОШЕННЯ ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРОКУРОРА І СЛІДЧОГО СУДДІ.....	180